

Dom – czy każdy go ma?

Bibliografia:

- Źródło: *Dom Dziecka*, [w:] Ewa Lipska, *Drugi zbiór wierszy*, Kraków 1970, s. 37.

Dom – czy każdy go ma?

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o.

Polecenie 1

Stwórz zbiór skojarzeń do słowa „dom”. Zapisz rzeczowniki, przymiotniki i inne określenia tego, co przychodzi ci na myśl w związku z tym pojęciem, np. miejsce, przestrzeń, konkretne osoby, uczucia, wartości. Uzupełnij pola i umieść w dowolnym miejscu na rysunku.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 1

Przyporządkuj słowa do odpowiednich kategorii.

Dom – budynek

Dom – emocje

rodzina

drzwi

rodzeństwo

radość

kamienica

rodzice

domek jednorodzinny

fundamenty

blok

bezpieczeństwo

okna

miłość

święta

dach

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Zapoznaj się z definicją słownikową wyrazu „dom” i wskaż różne znaczenia tego słowa.

dom

1. budynek, budowla służąca jako miejsce zamieszkania, jako siedziba instytucji, sklepów, zakładów pracy itp.,
2. mieszkanie, pomieszczenia mieszkalne; lokal, w którym się mieszka,
3. najbliższa rodzina zamieszkująca razem; mieszkanie razem z jego domownikami,
4. zajęcia i obowiązki domowe; gospodarstwo domowe,
5. dynastia, rodzina, ród,
6. nazwa jednej z wielu instytucji o różnym charakterze, zazwyczaj zajmującej oddzielny budynek; także: nazwa budynku, w którym mieści się taka instytucja; zakład, przedsiębiorstwo, siedziba.

Polecenie 2

Wyjaśnij, czy wszyscy ludzie mają domy? Kto ich nie ma? Dlaczego?

Ćwiczenie 3

Oto rysunki domów z różnych stron świata. Dopasuj podpisy do ilustracji.

chata

szałas

blok

igloo

wieżowiec

wigwam

jurta

willa

kamienica

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1HXVEGu6>

Wiersz *Dom Dziecka* czyta Elżbieta Golińska

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., tylko do użytku edukacyjnego na zpe.gov.pl.

Nagranie audio tekstu wiersza "Dom Dziecka" autorstwa Ewy Lipskiej.

” Ewa Lipska

Dom Dziecka

Trzydzieści par pantofelków filcowych

z wyszytym na środku kwiatem tulipanu.

Trzydzieści fartuszków poplamionych sokiem

z czarnej porzeczki. Trzydzieści nieruchomych kotów
wyhaftowanych ściegiem płaskim.

Trzydzieści par wyciągniętych rączek
ale tylko po łyżki do zupy mlecznej.
Trzydzieści par oczu otwieranych we śnie
aby dojrzeć rodziców na wzgórzach cukierków.

Gdyby moja mamusia chciała
mogłaby być królową.
Ale musiała umrzeć
bo tatuś zmienił się w wilka.

Moja mamusia była chuda
i dlatego nie mogła mnie kochać.
Ale jak tylko będzie chuda mniej
to mnie kupi na zawsze.

Moja mamusia jest piękna. Mój tatuś jest silny.
Moja mamusia jest bogata. Mogłaby kupić
Amerykę Północną i złoto. A tatuś
potrafi strzelać z prawdziwego karabinu.

Trzydzieści par nóżek
stoi przed nieczynną [zwrotnicą](#)
i oczekuje na wjazd do
domu.

Ćwiczenie 4

Wysłuchaj uważnie wiersza Ewy Lipskiej pt. *Dom Dziecka*. Zwróć uwagę, ilu jest bohaterów w utworze i jak przedstawieni są w nim rodzice. Zapisz odpowiedź.

Polecenie 3

Określ, jakie uczucia wywołuje w tobie ten wiersz.

Ćwiczenie 5

Opisz bohaterów lirycznych wiersza. Kim są, jak wyglądają, jak są ubrani?

Ćwiczenie 6

Przeczytaj lub wysłuchaj wiersza pt. *Dom Dziecka* i wyjaśnij, czego najbardziej brakuje mieszkańcom tego domu.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1HXVEGu6>

Nagranie audio tekstu wiersza "Dom Dziecka" autorstwa Ewy Lipskiej.

Źródło: Krzysztof Poboży, licencja: CC BY-SA 3.0.

Ewa Lipska

ur. 08.10.1945 Kraków

– wybitna współczesna polska poetka, laureatka wielu międzynarodowych nagród literackich, związana z Krakowem i Wiedniem. Wydała m.in. tomiki: *Przechowalnia ciemności*, *Białe truskawki*, *Drzazga*, *Miasteczko Świat*. Jej utwory śpiewa m.in. Grzegorz Turnau.

Ćwiczenie 7

Uzupełnij tabelę nazwami środków stylistycznych występujących w podanych cytatach.

Cytat	Nazwa środka stylistycznego
„filcowych pantofelków"	
„nieruchomych kotów"	
„dojrzeć rodziców na wzgórzach cukierków"	
„tatuś zmienił się w wilka"	
„Moja mamusia jest piękna. Mój tatuś jest silny"	
„Trzydzieści par nóg stoi przed nieczynną zwrotnicą i oczekuje na wjazd do domu"	

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 8

Połącz cytaty z objaśnieniami.

„Trzydzieści par nóżek stoi przed
nieczynną zwrotnicą i oczekuje na
wjazd do domu”

powód, dla którego dzieci znalazły się
w Domu Dziecka

„Trzydzieści par oczu otwieranych we
śnie aby dojrzeć rodziców na
wzgórzach cukierków”

marzenia dzieci, bohaterów wiersza

„Moja mamusia jest bogata. Mogłaby
kupić Amerykę Północną i złoto.
A tatuś potrafi strzelać z prawdziwego
karabinu”

to, na co czekają dzieci z Domu
Dziecka

„musiała umrzeć bo tatuś zmienił się
w wilka”

wyobrażenia dzieci o rodzicach

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 9

Połącz rzeczowniki z epitetami, których użyła w wierszu poetka Ewa Lipska.

mamusia

mleczna

zwrotnica

silny

ścieg

nieczynna

karabin

nieruchome

pantofelki

chuda

zupa

filcowe

tatuś

prawdziwy

koty

płaski

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 10

Czemu służą epitety użyte w wierszu? Przyporządkuj podane cytaty do prawidłowych grup.

Epitety opisujące rzeczywistość dzieci

„fartuszki poplamione sokiem
z czarnej porzeczki”

„mamusia bogata”

Epitety ukazujące wyobrażenia dzieci o rodzicach

„tatuś silny”

„nieruchome koty wyhaftowane
ściegiem płaskim”

„pantofelki filcowe z wyszytym
na środku kwiatem tulipanu”

„mamusia piękna”

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 11

Wyjaśnij, w jaki sposób dzieci usprawiedliwiały działania rodziców, które doprowadziły do ich pobytu do Domu Dziecka. Podaj właściwe cytaty.

Ćwiczenie 12

Wyjaśnij, jak rozumiesz ostatnią zwrotkę wiersza.

Ćwiczenie 13

Zaznacz wszystkie uczucia, jakie odczuwały dzieci w utworze.

☐ ekscytacja

☐ bezradność

☐ nadzieja

☐ radość

☐ akceptacja

☐ frustracja

☐ złość

☐ niepewność

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ciekawostka

Zwrotnicą nazywamy urządzenie, które pozwala przestawiać tory kolejowe czy tramwajowe. Dzięki niej pociąg może na rozwidleniu pojechać w różne strony.

Szyny kolejowe z widoczną zwrotnicą

Źródło: Pixabay, fotografia barwna, domena publiczna.

Ćwiczenie 14

Odmień przez przypadki wyraz „zwrotnica”.

Przypadek	Liczba pojedyncza	Liczba mnoga
Mianownik	zwrotnica	zwrotnice
Dopełniacz		
Celownik		
Biernik		
Narzędnik		
Miejscownik		
Wołacz		

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 15

Ułóż zdanie z wyrazem „zwrotnica”.

Polecenie 4

Prawa dzieci zostały ustanowione przez Organizację Narodów Zjednoczonych. Tym, aby były one przestrzegane, zajmuje się w wielu krajach, także w Polsce, Rzecznik Praw Dziecka. Najmłodszy obywatel ma prawo, m.in. do akceptacji, rozmowy, opieki i bezpieczeństwa. Napisz list do Rzecznika Praw Dziecka w sprawie warunków, które panowały w opisanym w wierszu Domu Dziecka. Możesz to zrobić tutaj lub w zeszycie.